

İslâm'ın Batılı Yüzü Aliya İzzetbegoviç

Biyografi | Yrd. Doç. Dr. Cemil GÜLSEREN

"Ölümünden sonra çocukları mezar taşına onun şu sözünü kazımışlardır:" Büyük Allah'a söz veriyorum ki asla esir düşmeyeceğiz."

Halkın büyük çoğunluğu Slav kökenli olan Bosna - Hersek'in İslâm'la tanışması Sultan I.Murad zamanına rastlar. 1463'de de Fatih Sultan Mehmed Han Bosna'yı Osmanlı topraklarına katmıştır. 1483'de Hersek Osmanlı'ya katılınca bu bölgede İslâmiyet daha da güçlenmiştir. Bosna-Hersek'de 400 yıl süren Osmanlı idaresinin izlerini sadece dini yönden değil hemen bir çok alanda görmek mümkündür. Osmanlı, imarıyla, mimari eserleriyle, kültürel mirasıyla halkın gündelik hayat tarzına kadar inen derin bir etkiye yol açmıştır.

Avrupa'nın içinde ve İslâm olan, İslâm kalan bir ülke, Bosna -Hersek elbette sıkıntılara itilecekti. Öyle de oldu. Dünya Bosna'yı 1992-1995 deki savaşta daha yakından duydu. Bosna'nın bir de çilekeş lideri vardı. Yine bu savaşta tanınan bir başkan-

dı o. Aslında bir barış adamıydı, ama ne yazık ki o kanlı savaşın, 250 bin müslümanın katledilişine de tanık olan bir tarihti. O bir tarihi bir tanık artık. Yılmayan, yıldırılmayan, ömrü ateş çemberinde geçmiş, münevver bir liderdi o. O Aliya İzzetbegoviç'di.

1925 doğumlu olan İzzetbegoviç, küçük yaşta babasını kaybetmiştir. İlk eğitimini annesinden almıştır. Annesi dindar bir kadındır. İzzetbegoviç 24 yaşında dini faaliyetleri yüzünden 5 yıl hapis yatmıştır. Cezaevinden sonra önce hukuk, sonra ziraat fakültesini bitirmiş, 25 yıl, avukatlıktan ziyade bir inşaat firmasında yöneticilik yapmıştır.

1970 yılında İslâm Manifestosu adlı bir kitap yazdı. 1983'de bu eser incelenmeye alındı. 12 müslüman aydınla tutuklandı. 1950 öncesinde kurulmuş olan Mladi Müsümi

(Genç Müslümanlar) adlı örgütü yeniden örgütlemekten 14 yıl hapse mahkum edildi. Mahkumiyetini çekerken Yargıtay bu cezayı 11 yıla indirmiştir. 1989 yılında Yugoslavya'nın dağılma süreci sırasında ilan edilen af sonucu özgürlüğüne kavuştu. 1990 yılında İslâm Manifestosu'nu yeniden bastırdı. Bu kitap, İzzetbegoviç'in İslâmi kimliğinden ziyade, siyasi kararlılığının ve mücahadesinin bir simgesi olmuştur.

1990'da ortak yönetimin başkanını seçilen İzzetbegoviç, 2000 yılında başkanlıktan ve partisinin başkanlığından çekilmişti.

78 yaşında Saraybosna Hastanesinde 19 Ekim 2003 günü vefat etmiştir. Kabrine Türkiye'den Fatih Sultan Mehmed'in kabrinden alınan toprağın serpilmiş bir başka anlam, bir başka güzellik olmuştur.

H. Hamidettin ATEŞ Efendi'nin Bosna-Hersek Ziyareti
Aliya İzzetbegoviç Anıtı - 30 Ağustos 2006

Fotoğraf: Bekir SARI

"Geçmişini unutmayın ama geçmişte de yaşamayın." diyen Aliya da her canlı gibi ölümü tadacaktır. Halkıyla, ailesiyle vedalaşması huzurlu bir ruh halini aksettirmektedir; "Zalimler devrildi, bağımsız bir Bosna devleti kuruldu..Çok yaşadım ve yoruldu. Şimdi sevgilime kavuşmak istiyorum."

Bütün olumsuzluklara rağmen "Bilge Kral" yaşamı boyunca yılmamış, usanmamış sürekli yazılar yazmış siyasi, dini, kültürel ve askeri etkinliklere aktif bir şekilde katılmış hep de öncü olmuştur. Meclis konuşmasına besmele çekerek başlayan Aliya İzzetbegoviç "Her şey Allah'ın elindedir." derdi. Arkadaşlarıyla kurduğu Demokratik Eylem Partisi (SDA)'nın 1991 Kongresindeki konuşmasında; "Yemin ederim ki

köle olmayacağız." Sözleriyle tehditlere karşı bir iman abidesi örneği sergiler. Bu cesur çıkış ardından Bosna'nın bağımsızlığını ilan etti. Halk oyuna sunulan bu karar %64 çoğunlukla onaylanmış oldu. Bu onay Sırpıları çıldırttı. Dünyanın gözü önünde çocuk, yaşlı demeden bombalar yağmaya başladı. Tam dört yıl boyunca aç, susuz, elektriksiz bir şekilde perişan kaldı Bosna Müslüman halkı. Bütün dünya da bu

olaya bir süre sessiz kaldı. Bilge Kral başbakan olduğunda ilk ziyareti en büyük desteği veren Türkiye'ye yapmıştır. Yeni Türkiye Dergisinin 1997 (Temmuz-Ağustos) 16.sayısına verdiği mesajında derin anlamlar içeren şu sözleri okuyoruz: "Galip-ler tarih yazar. Bosna ise daha çok mağluptu." Veda konuşmasında ise;"Yaşlanmıştık ama içimizdeki ateş çok gençti."der. Devamında ise ;"Bu günleri gösteren Yüce Allah'a hamd

ediyorum. Tarihimizi kanımızla yazdık. Evlerimiz yakılıp yıkıldı. Düşmanlarımız mert değildi, alçakça katliamlar yaptılar. Yapılan katliamları dünya şimdilerde halen ortaya çıkartılan toplu mezarlardan anlamaktadır. 80 yıl önce Anadolu'da olanları unutmuşa benziyoruz. O pişkin Batılı en ufak bir utanma şöyle dursun çıkarılan toplu mezarları bile görmezden gelip bize soykırım yaptınız baskısı kurmaya ve bunu kabullemeye çalışıyorlar. Hem de el ve güç birliği içinde. Hatta daha da ileri gidilerek düşman kuvvetler yerine, Yunanlılar, İtalyanlar, Fransızlar yerine -sanki onlar işgalci değillermişçesine...-karşı taraf güçleri diyecekmişiz. Utanmasalar misafir takım oyuncuları dedirtecekler. Doğrusu bu zaten. Bu büyük çok büyük bir oyun. Yakın geçmişte Bosna 'da olup bitenler Milli Mücadelede Anadolu'da olanlardan hiç de farklı değildi. Oyun tekмили birden sahnede. Etrafımıza dikkat ettiğimizde neleri görürsünüz neleri. Sadece seyrediyoruz zaten."

İzzetbegoviç'in İslâm Anlayışı

Onun 1980 sonlarında çıkan "Doğu ve Batı Arasında İslâm" kitabı en zor şartlarda dahi, İslâm'ın kucaklayan yönünü ortaya koyması bakımından müthiş bir denemedir. Aslında İzzetbegoviç zorla İslâmi bir siyasi sistem kurmayı hedefleyenleri kınamaktadır. Samimi bir İslâmi sistemin çoğulculuğa ve demokrasiye itibar eden bir sistem olduğuna ve bunun ahlâki değerlerin ve karşılıklı saygının toplumda barışçı bir şekilde aşılmasını vasıtasıyla başarabileceğini ileri sürmektedir.

İzzetbegoviç, Batı ile Doğu dünyalarının kesişme çizgisinde yaşayan ve her ikisine de aidiyet hisseden Müslüman bir entelektüel, bir filozoftu. Eserlerinde çok çeşitli ve zengin kaynakların izi görülür. Kur'an, İncil, Tevrat dışında Aristo, İbn Rüşd. En çok Muhammed İkbâl hayranıydı. Mevdudî'nin kitaplarıyla tanışmış, ondan çok etkilenmişti. Bir başka etkilendiği isim Muhammed Hamidullah'tır. Denilebilir ki Pakistanlı Muhammed İkbâl Doğu

İslâm'ının, İzzetbegoviç de Batı İslâm'ının simgesidir. Bu manada onu reformistler, yenilikçiler biraz daha fazla överler. Onu, yine Onun sözleriyle bilin, onun sözleriyle tanıyın istiyorum;

"Biz Bosnalı Müslümanlar, Batı'da yaşıyoruz ama dinimiz, kültürel köklerimiz ve duyularımız Doğu'dadır. Eğitim başta olmak üzere birçok kurumu Batı'dan alıyoruz, öyleyse toplumsal yapımızı buna göre kurmalıyız."

"Geçmişini unutmayın ama geçmişte de yaşamayın." diyen Aliya da her canlı gibi ölümü tadacaktır. Halkıyla, ailesiyle vedalaşması huzurlu bir ruh halini aksettirmektedir, "Zalimler devrildi, bağımsız bir Bosna devleti kuruldu..Çok yaşadım ve yoruldum. Şimdi sevgilime kavuşmak istiyorum."

Sevgilisine yani Rabbine kavuşan Aliya'ya Allah'tan Rahmet diliyoruz. Kalıcı olan İslâm'dır. Kişiler ölür, halklar yaşar. Ölümünden sonra çocukları mezar taşına onun şu sözünü kazımışlardır: "Büyük Allah'a söz veriyorum ki asla esir düşmeyeceğim."